Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunnan asiantuntijapyyntö

HE 70/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta

Asiantuntijakuuleminen Perjantai 5.9.2025 klo 9.15 Teams

Asiantuntija Käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo, essi.konttinen-di.nardo@oikeus.fi, puh. 029 56 44810

Helsingin käräjäoikeus lausuu hallituksen esityksestä pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta seuraavaa:

Helsingin käräjäoikeus lähtökohtaisesti kannattaa muutosehdotusta huomioiden Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu 4.10.2024 C-548/21 CG v. Bezirkshauptmannschaft Landeck. Edelleen käräjäoikeus toteaa, että asian valmistelussa on kiitettävästi huomioitu annettu lausuntopalaute ja ehdotettu sääntely on tuomioistuimen näkökulmasta pääasiassa selkeä.

Helsingin käräjäoikeus kiinnittää huomiota kuitenkin seuraaviin asioihin:

Ensinnäkin käräjäoikeus nostaa esille, että vähintäänkin säännöskohtaisissa perusteluissa olisi tarve avata tarkemmin ns. erityisiä laite-etsintöjä (eli etsintöjä, jotka kohdistuvat 8 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon) koskevia muutoksia ja sitä, miltä osin menettelysäännöksiä tältä osin on tarkoitus muuttaa. Tällä hetkellä näitä asioita ei ratkaista kirjallisessa menettelyssä, mikä jatkossa ainakin teorian tasolla vaikuttaisi olevan mahdollista. Edelleen lakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä näiden asioiden ratkaisemisesta kiireellisesti. Asia on otettava toki tälläkin hetkellä käsiteltäväksi viipymättä, mutta huomion arvioista on, että nämä asiat saattavat olla hyvinkin haastavia ja edellyttää tavanomaista laite-etsintää laajempaa selvitystä ja harkintaa. Esityksestä ei ilmene, etteikö kiireellisyysvaatimus koskisi jatkossa myös näitä tapauksia. Lisäksi käytännössä käräjäoikeus päättää usein samalla kertaa sekä erityisen kotietsinnän että erityisen laite-etsinnän toimittamisesta. Ehdotettu sääntely saattaa johtaa käytännössä siihen, että päätös myös erityisestä kotietsinnästä tulee tehtäväksi kiireellisesti, mitä tällä muutoksella ei ole tarkoitettu.

Käräjäoikeuden työn järjestämisen ja resurssien näkökulmasta tämä yhtälö on haastava.

Lisäksi käräjäoikeus nostaa esille, että kantelu- ja valitusoikeutta koskeva sääntely on jossain määrin sekavaa johtuen toki osittain ymmärrettävästi pykälään sisältyvistä useammista soveltamistilanteista. Huomiota tältä osin kiinnittää myös se, että pääsäännön mukaisessa tuomioistuimen määräämässä laite-etsinnässä (mukaan lukien erityinen laite-etsintä) ei ole kohdehenkilöllä suoria oikeussuojakeinoja. Tältä osin ei ehdotuksessa esitetä säädettäväksi kantelu -eikä valitusoikeutta. Vastaavan sisältöinen säännös on pakkokeinolaissa erityisten kotietsintöjen osalta, mutta tällöinkin etsintä on mahdollista jälkikäteen saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Tällaistakaan mahdollisuutta ei nyt laite-etsintöjen osalta esitetä. On toki selvää, että mikäli laite-etsinnällä saadaan haltuun takavarikoitavaa aineistoa, on takavarikon edellytykset saatettavissa tuomioistuimen arvioitavaksi. Käräjäoikeus kuitenkin nostaa huomioitavaksi, onko tätä pidettävä riittävänä.

Resurssien osalta esityksessä todetaan edelleen, että tehtävät hoidetaan nykyisten määrärahojen puitteissa ja että toiminnan tehostaminen kuuluu tuomioistuimien sisäisen työn järjestämisen piiriin. Helsingin käräjäoikeus pitää selvänä, että laite-etsinnöistä päättäminen tulee lisäämään resurssitarvetta. Tarvittavien lisäresurssien tosiasiallinen määrä on kuitenkin vielä täsmentymätön. Tuomioistuimeen tulevien laite-etsintöjen määrää ei ole esityksessä kyetty arvioimaan ja lisäksi tietojärjestelmien toimivuus on vähintäänkin epävarmaa. Joka tapauksessa, jos ja kun lisäresursseja asioiden hoitamiseen ei osoiteta, tulee se tarkoittamaan kiireettömämpien asioiden hoitamisen viivästymistä ja näiden asioiden käsittelyaikojen pidentymistä. Edelleen on muistettava, että käräjäoikeudet ovat myös keskenään eri asemassa pakkokeinoasioiden hoitamiseen käytettävien resurssien suhteen.

Laite-etsinnöistä saatetaan jatkossa joutua päättämään käräjäoikeuksissa myös päivystysaikaan. Tässä on syytä huomata, että Helsingin käräjäoikeus päivystää Suomessa ainoana käräjäoikeutena arkipäivinä, jolloin siis koko maan laite-etsinnät tulevat ilmeisesti tänne ratkaistavaksi. Toisaalta viikonloppuna päivystys on keskitetty hovioikeuspiireittäin, joissa yksi päivystäjä siis hoitaa jatkossa koko hovioikeuspiirin laite-etsinnät muiden päivystysasioiden lisäksi. Koska tuomioistuimiin tulevien asioiden määrää ei ole tosiasiassa pystytty luotettavasti arvioimaan, ei ole varmuutta nykyisten päivystysresurssien riittävyydestä.

Helsingin käräjäoikeus toteaa käytössä olevien tietojärjestelmien olevan erittäin merkittävässä roolissa asioiden joutuisan ja kustannustehokkaan käsittelyn kannalta. Tällä hetkellä tietojärjestelmät eivät mahdollista laite-etsintöjen ratkaisemista siten, että asiat siirtyisivät poliisilta käräjäoikeuteen suoraan rajapinnan kautta, vaan asiat on kirjattava manuaalisesti ja päätökset luotava samoin. Tämä paitsi hidastaa käsittelyä, mutta vie myös merkittävästi enemmän resursseja. Mitään takeita siitä, että tietojärjestelmän edellyttävät muutokset saataisiin tehtyä ja käyttöön viivytyksettä, ei ole. Edelleen on todettava, että järjestelmän toimivuus nykyiselläänkin muun muassa salaisten pakkokeinojen osalta on kyseenalainen. Kesällä 2025 järjestelmässä ollut useamman kuukauden kestänyt ongelma hidasti käsittelyjä ja aiheutti lisätyötä. Vaikka kysymys oli käräjäoikeuden ratkaisutoimintaan liittyvästä merkittävästä ongelmasta, ei valmiuksia ratkaista asiaa kiireellisesti ollut. Edelleen järjestelmään liittyy pakkokeinopäivystyksen osalta merkittävä käsittelyä hidastava elementti, jonka ratkaisemiseksi ei resursseja lähitulevaisuudessa mitä suuremmalla todennäköisyydellä ole. Nämä kertovat

osaltaan siitä haavoittuvaisuudesta ja hankaluudesta, joka olemassa oleviin järjestelmiin sisältyy.

Asiantuntijalausunnon on laatinut käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo.

Helsingin käräjäoikeus

Sirpa Pakkala

Laamanni

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Sirpa Pakkala
Laamanni
Helsingin käräjäoikeus
sirpa.pakkala@oikeus.fi